

Posudek bakalářské práce

Předkládaná bakalářská práce se věnuje tvorbě a užívání pasíva v současné němčině. Soustředí se na omezení, jimž tvorba pasivních tvarů některých sloves podléhá. Jedná se o vědecky relevantní téma, k němuž se aktuální kodifikace vyjadřuje v globálním rámci shodně, avšak u jednotlivých sloves nejednoznačně. A právě sedmi takovým konkrétním slovesům – *wissen, kennen, mögen, wollen, können, schulden* a *sehen* – se tato bakalářská práce empiricky věnuje.

Struktura práce je logická a transparentní. Autor si úvodem stanoví cíle svého výzkumu, po nichž následuje výklad pasíva a podmínek jeho tvoření. Po krátkém shrnutí tohoto teoretického základu následuje popis metodiky sběru dat z elektronických korpusů. Je chvályhodné, že čtenář najde v závěru práce odpovědi na otázky položené v úvodu. Tato provázanost a soustředění se na několik základních problémů přispívají k žádoucí koherenci celého textu. Největší část práce je věnována prezentování a rozboru dat. Autor svou metodiku sběru dat označuje jako *korpusgeleitet* (str. 7). Čím se ale tento postup vyznačuje a čím se liší od postupu označovaného jako *korpusbasiert*? Jak tedy vlastně autor postupoval?

Autor zaměňuje *pojem* a *termín* – jaký je mezi nimi rozdíl? Vřazení konceptu *Termkomplemente* na str. 9 není zcela ústrojně, neboť nenavazuje na předtím vykládané sémantické pády. Přechod od sémantických pádů ke komplementům (formální syntaktická kategorie) měl být něčím uveden.

Z obsahového hlediska se autor díky empirickým datům dostal k zajímavým výsledkům, jimiž je třeba výklady o pasívu (zvláště v kodexech) dále zpřesňovat. To je cenné. Ve věci významu sémantického pádu *agens* jako nutné podmínky pro tvorbu pasíva však autorův výzkum nevyznívá jednoznačně. Místy čtenář nabývá dojmu, že *experiencer* stačí, čímž by se tento sémantický pád ocital v konkurenčním postavení k *agentu*. Jak by se dala systematicky vysvětlit schopnost tvořit pasivum u sloves typu *vermuten, annehmen, befürchten, erwarten* ze str. 21? A při celkovém pohledu na autorovu práci – platí nějaký takový závěr např. i pro slovesa *schulden, kennen* a *wissen*? **Obstojí nebo padne přitom výlučná vazba mezi touto schopností tvořit pasivum a agentivností podmětů?** Jak lze argumentovat v případě pasíva slovesa *schlafen* (viz příklad ze str. 24)? Neexistuje přece jen okolnost pro jeho utvoření a užití, jestliže to u *vermuten* a *annehmen* možné být má?

Příklad z gramatiky IDS *Er wurde kommen gesehen* citovaný na str. 22 argumentuje odkazem na slovesa smyslového vnímání. Nejde tu však v zásadě o formálnější syntaktickou záležitost? Jak na tento problém hledí Helbig/Buscha?

Jakou roli mezi podmínkami pro tvorbu pasíva hraje přítomnost akuzativu ve valenci sloves a je akuzativ *die ganze Nacht* z příkladu na str. 12 objektem? (Tato otázka se nabízí též v souvislosti se slovesy *dauern* a *währen* uvedenými dole na str. 23). Dá se jedno- a dvojtaktové pasivum v pojetí gramatiky IDS (str. 13) provázat se syntaktickou klasifikací pasíva v gramatice Helbiga/Buschi? Jejich výklad shrnutý na str. 14 obsahuje přeházené pořadí 1-2-4-3? Proč tomu tak je? Tvrzení v první větě na str. 16 je velmi kategorické – jak by ho autor mohl dokázat?

Autor ve svých komentářích a analýzách prakticky u všech zkoumaných sloves argumentuje procesuální povahou průběhového pasíva, což může u sloves vyjadřujících vědění či znalostní obsahy (*wissen a kennen*, viz př. 6 na str. 32, tvrzení nahoře na str. 33 ve vazbě na příklad 7 tamtéž, př. 5 na str. 36 nebo příklady 7 a 8 na str. 42) poněkud překvapit. Jak by v těchto případech mohl vypadat kontrast procesuálnosti a rezultativnosti? Lze takové opozice případně doložit na datech? A jak je nutno v této souvislosti vysvětlit gramatickou strukturu *ist gewollt*? Jedná se o stavové pasívum?

Odkud vzal autor tvrzení dole na str. 40, že by se v jižním Německu užívalo pasívum víc než jinde? Autor občas poukazuje na slovesné časy, v nichž jsou pasivní tvary realizovány. Proč by měl být slovesný *čas* argumentem ve vazbě na slovesný *rod*?

Z jazykového hlediska je práce napsána celkem dobrou němčinou, ale navzdory této povšechné charakteristice jsou některé gramatické chyby či textové nedostatky až příliš zřetelné nebo dokonce zarážející. Týkají se slovosledu a užití členu, problémů se skloňováním jmen podstatných i přídavných, chybného ne/užití zájmena *es* ve funkci formálního podmětu, ne zcela systematické je užití konjunktivu a překvapují i problémy kongruence mezi subjektem a predikátem (výběr dokladů namátkou, výčet není úplný: „der empirisch belegbare Passivgebrauch [...] zu konfrontieren“ na str. 7, „Das Passiv ist aber nicht als Unterkategorie des Aktivs zu versteht“ a „Wie bereits erwähnt wurden“ na str. 11, „Überblick zur Funktionen“ na str. 12, „Opposition des Aktivs und Passiv“ tamtéž, „zwei Type von Einschränkungen“ na str. 16, „zur Reskriktionen“ a „zur Einschränkungen“ na str. 17, „einen Betrags“ na str. 20, „der genauer Form“ na str. 28, „der neuer Information“ na str. 30, „als semantische Parametern“ na str. 31, „diejenige Kenntnisse“ na str. 35, „zwischen dieser Formen“ na str. 41, „aufgrund Letztstellung“ na str. 44, „folgen das gleiche Schema“ na str. 45, „wenn hier nicht um Verbindung mit Polizei geht“ na str. 47, „je nach der syntaktischen Eigenschaften“ na str. 49, „ob es Belege mit dem Passiv gewöhnlich und geläufig vorkommen“ a další). Někde autor nedopsal větu či dokonce odstavec (první věta druhého odstavce na str. 7, třetí odstavec na str. 14, dokonce dva takové případy na str. 33, první věta nahoře na str. 42, poslední řádek na str. 49). Rovněž překlepů není úplně nejméně (např. „Bescheibungsmittel“ a „Saztes“ na str. 8, „Agenabgewandheit“ na str. 11, „dies loht sich“ na str. 13, „Agnes“ místo Agens na str. 27, „führ“ na str. 33, „Agesverschweigung“ na str. 34, „di Vollverben“ na str. 50). Jinde za větami chybějí tečky (konec druhého odstavce na str. 10, konec třetího odstavce odzdoła na str. 19, konec druhého odstavce na str. 21).

Předkládanou práci při jejím rámcovém zhodnocení doporučuji k obhajobě. Autor prokazuje schopnost práce s odbornou literaturou, schopnost nalézt a utřídit data a podat syntézu určitých závěrů, k nimž předtím analyticky dospěl. Především formální nedostatky se však vyskytují příliš často na to, aby celkovou úroveň zpracování vědecky relevantního tématu nijak neovlivnily. Přidají-li se k nim občasná analytická zjednodušení, vychází z uvedeného jako návrh na hodnocení této bakalářské práce známka „dobře“. Do diskuse při obhajobě navrhuji výše zmíněné otázky, námitky a podněty.

V Praze dne 29. srpna 2016

Vít Dovalil, Ph.D.